

Republika Srbija
VRHOVNI SUD SRBIJE
Rev 877/07
17.05.2007. godina
Beograd

U IME NARODA

Vrhovni sud Srbije u Beogradu, u veću sastavljenom od sudija: Vladimira Tamaša, predsednika veća, Jovanke Kažić, Ljubice Milutinović, Milomira Nikolića i Slobodana Spasića, članova veća, u parnici tužioca AA, čiji su pomoćnici AB i AV, advokat, protiv tužene Republike Srbije, koju zastupa Republički javni pravobranilac - Odeljenje u Zrenjaninu, radi naknade štete, odlučujući o revizijama stranaka protiv presude Okružnog suda u Novom Sadu Gž. 3293/06 od 08.11.2006. godine, u sednici održanoj 17.05.2007. godine, doneo je

P R E S U D U

DELIMIČNO SE USVAJA revizija tužene i preinačuje presuda Okružnog suda u Novom Sadu Gž. 3293/06 od 08.11.2006. godine u stavu jedan izreke, tako što se odbija kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca na ime naknade štete zbog povrede prava na poštovanje privatnog i porodičnog života preko iznosa od 300.000,00 dinara (tristotinehiljadadinara) do dosuđenog iznosa od 500.000,00 dinara (pestotinahiljadadinara), dok se u preostalom delu revizija tužene odbija kao neosnovana.

ODBIJA SE kao neosnovana revizija tužioca izjavljena protiv presude Okružnog suda u Novom Sadu Gž. br. 3293/06 od 08.11.2006. godine u delu kojim se pobija stav dva izreke drugostepene presude kojim je potvrđena prvostepena presuda u stavu pet izreke i u pobijanom delu stava jedan izreke kojim je odlučeno o troškovima postupka.

ODBACUJE SE KAO nedozvoljena revizija tužioca u delu kojim se pobija stav dva izreke drugostepene presude kojim je potvrđena prvostepena presuda u stavu šest izreke kojim je odbijen predlog tužioca da se oslobodi obaveze plaćanja troškova sudske takse.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Opštinskog suda u Novom Sadu P. br. 1848/05 od 21.02.2006. godine, stavom jedan izreke, delimično je usvojen tužbeni zahtev, pa je stavom dva izreke presude obavezana tužena da tužiocu isplati na ime pravičnog zadovoljenja i naknade štete zbog povrede prava na poštovanje privatnog i porodičnog života iznos od 80.000,00 dinara, i na ime pravičnog zadovoljenja i naknade štete zbog povrede prava na pokretanje postupka za hitno ispitivanje zakonitosti lišavanja slobode iznos od 80.000,00 dinara, sve u roku od 15 dana od prijema otpravka presude. Stavom tri presude obavezana je tužena da tužiocu naknadi troškove postupka u iznosu od 94.950,00 dinara. Sa viškom tužbenog zahteva preko dosuđenih iznosa od 80.000,00 dinara na ime pravičnog zadovoljenja zbog svakog dosuđenog povređenog prava do traženih iznosa od 10.000.000,00 dinara, tužbeni zahtev je odbijen stavom četiri izreke, a stavom pet izreke presude odbijen je zahtev tužioca za traženu naknadu na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava na delotvoran pravni lek, isplatom novčanog iznosa od 10.000.000,00 dinara. Stavom šest izreke presude odbijen je predlog tužioca da se oslobodi od obaveze plaćanja troškova sudske takse.

Odlučujući o žalbama stranaka, Okružni sud u Novom Sadu je presudom Gž. br. 3293/06 od 08.11.2006. godine, stavom jedan izreke presude, delimično usvojio žalbu tužioca i prvostepenu presudu preinačio u pogledu visine dosuđenog iznosa odštete (stav dva i četiri) i u delu odluke o troškovima postupka (stav tri), tako što je obavezao tuženu da tužiocu na ime naknade štete zbog povrede prava na poštovanje privatnog i porodičnog života isplati iznos od 500.000,00 dinara i zbog povrede prava na pokretanje postupka za hitno ispitivanje zakonitosti lišenja slobode iznos od 100.000,00 dinara, dok je deo tužbenog zahteva tužioca preko dosuđenih pa do traženih iznosa naknade od ukupno 20.000.000,00 dinara odbijen, a tužena obavezana da tužiocu naknadi troškove postupka u ukupnom iznosu od 133.200,00 dinara. Stavom dva presude u preostalom pobijanom, a nepreinačenom, delu (stav pet i šest) žalbe tužioca i tuženog odbijene su i prvostepena presuda potvrđena.

Protiv pravnosnažne presude donesene u drugom stepenu obe stranke su blagovremeno izjavile revizije zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primene materijalnog prava.

Vrhovni sud je ispitao pobijanu presudu u delu u kome se revizijom može pobijati i našao da je revizija tuženog delimično osnovana, a revizija tužioca je neosnovana.

Revizija tužioca u delu kojim se pobija drugostepena presuda u stavu dva izreke kojim je odbijena žalba tužioca i potvrđena odluka prvostepenog suda iz stava šest izreke kojim je odbijen predlog tužioca da se oslobodi obaveze plaćanja troškova sudske takse je nedozvoljena. Odredbom člana 412. ZPP, stavom jedan, propisano je da stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rešenja drugostepenog suda kojim je postupak pravnosnažno završen. Rešenje suda kojim se odbija predlog stranke da se oslobodi obaveze plaćanja troškova sudske takse ne predstavlja rešenje iz stava jedan član 412. ZPP, pa je primenom navedene zakonske odredbe i odredbe člana 404 ZPP revizija tužioca u navedenom delu odbačena kao nedozvoljena.

U postupku donete pobijane presude nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tačke 9. ZPP, na koju revizijski sud pazi po službenoj dužnosti. Revizijama stranaka izjavljenim i iz ovog zakonskog razloga ne navode se bitne povrede zbog kojih se revizija može izjaviti na osnovu člana 398. stav 1. tačke 1. i 2. ZPP.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju protiv tužioca, sudije Opštinskog suda u Zrenjaninu, Okružni javni tužilac u Zrenjaninu 03.09.2004. godine, posle sprovedene istrage, podigao je optužnicu kojom je tužiocu stavljeno na teret da je u drugoj polovini 2003. i prvoj polovini 2004. godine, kao sudija Opštinskog suda u Zrenjaninu, zloupotrebio svoj službeni položaj kako bi uticao na dinamiku postupanja u predmetu poverioca "BB" protiv dužnika "VV", čime je počinio krivično delo primanja mita od strane sudije iz člana 254. stav 1. KZ RS, na način opisan u izreci optužnice. Krivični postupak protiv tužioca vodi se pred Okružnim sudom u Pančevu i isti je u toku.

Pre pokretanja krivičnog postupka, dana 26.05.2004. godine u 10,15 časova od strane Bezbednosno informativne agencije (BIA) Centar Zrenjanin tužilac je lišen slobode zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično delo primanja mita. O lišenju slobode tužioca doneto je rešenje br. 03-294 od 26.05.2004. godine. Rešenje nije sadržavalo pouku o pravnom leku, bez opisa krivičnog dela za koje se osumnjičeni tereti i osnovi sumnje protiv tužioca. Lišenje slobode tužioca na osnovu navedenog rešenja sprovedeno je od dva službena lica pripadnika Bezbednosne informativne agencije pod okolnostima o kojima su dati razlozi u pobijanoj i prvostepenoj presudi. Tužilac je saslušan u prostorijama Bezbednosne informativne agencije, a od privođenja pa do saslušanja nije proteklo više od 8 časova.

Po nalogu istražnog sudije Okružnog suda u Zrenjaninu od 25.08.2003. godine u period od oktobra 2003. do marta 2004. godine tužilac je od strane Bezbednosno informativne agencije prisluškivan snimanjem telefonskih razgovora tužioca i njegove porodice, kao i razgovora koje je tužilac vodio preko mobilnog telefona. Rešenjem Okružnog suda u Pančevu od 13.09.2005. godine, pred kojim se vodi krivični postupak protiv tužioca, iz spisa predmeta K. 162/04 su izdvojeni transkripti razgovora tužioca sačinjeni na osnovu naredbe istražnog sudije o prisluškivanju tužioca, kao i video snimci i izveštaji BIA dostavljeni istražnom sudiji Okružnog suda u Zrenjaninu, sa obrazloženjem da su radnje prisluškivanja bile nezakonite, jer ih je preduzimao nenadležni organ, odnosno nisu bili ispunjeni uslovi da Bezbednosno informativna agencija preduzme radnje iz domena organa unutrašnjih poslova, bez postojanja saglasnosti direktora Bezbednosno informativne agencije i nadležnog ministra unutrašnjih poslova.

Podvodeći utvrđeno činjenično stanje pod odredbe Evropske Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da su radnjama organa tužene povređena prava i slobode predviđene konvencijom i da tužiocu zbog povrede prava pripada novčana naknada kojom se pruža pravično zadovoljenje oštećenoj strani. Parlament Državne zajednice Srbija i Crna Gora 25.12.2003. godine usvojio je Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, a Zakon o ratifikaciji ove konvencije objavljen je u („Službenom listu SCG“ - Međunarodni ugovori broj 9/01 od 26.12.2003. godine). Konvencija je stupila na pravnu snagu u odnosu na SCG dana 03.03.2004. godine.

Tužilac je lišen slobode 26.05.2004. godine, a prisluškivanje tužioca snimanjem telefonskih razgovora tužioca i njegove porodice od nenadležnog organa tužene Bezbednosne informativne agencije trajalo je u periodu od oktobra 2003. do marta 2004. godine, kada je stupila na pravnu snagu Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Nižestepeni sudovi su pravilno neposrednom primenom pravila međunarodnog prava, koje ima primat nad pravom Srbije i Crne Gore i pravom država članica, odlučili o zahtevu tužioca. Odredbom člana 5. stav 4. Konvencije propisano je da svako ko je lišen slobode ima pravo da pokrene postupak u kome će se hitno ispitati zakonitost lišenja slobode i naložiti puštanje na slobodu ako je lišenje slobode nezakonito. Tužilac je lišen slobode privođenjem i zadržavanjem u prostorijama Bezbednosno informativne agencije u Zrenjaninu bez davanja mogućnosti da protiv odluke o lišenju izjavi prvi lek. Nepostojanje pouke o pravnom leku i uskraćivanje mogućnosti kontrole odluke o zadržavanju, predstavlja povredu člana 5. stav 4. Konvencije zbog uskraćenog garantovanog prava na hitno ispitivanje zakonitosti odluke o lišenju slobode od strane suda. Pravilno su nižestepeni sudovi cenili da nije od značaja činjenica što u vreme kada se desila povreda 26.05.2004. godine, pa sve do 06.06.2004. godine nije postojala odredba u ZKP koja bi propisivala pravo na hitno ispitivanje zakonitosti odluke o lišenju slobode zagarantovano Evropskom konvencijom. Odredba koja garantuje ovo pravo uneta je u ZKP 28.05.2004. godine, a stupila na snagu 06.06.2004. godine, što je posledica dotadašnje neusklađenosti domaćih propisa sa odredbama ratifikovanih međunarodnih ugovora.

Odredbom člana 8. Konvencije propisano je pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života kao i obavezu javnih vlasti da se neće mešati u vršenje ovog prava, sem ukoliko to nije neophodno i u skladu sa zakonom radi sprečavanja nereda i kriminala. Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života garantovano je i odredbom člana 24. Povelje o ljudskim i manjinskim pravima uz odstupanja koja su dozvoljena na određeno vreme samo na osnovu odluke suda ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka ili odbrane zemlje, na način predviđen zakonom. Garantovano pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života može se ograničiti samo iz razloga i u postupku propisanim zakonom, a odredbom člana 232 ZKP koji je važio u vreme kada se desila povreda propisano je da istražni sudija može obrazloženom naredbom narediti snimanje telefonskih i drugih razgovora osumnjičenog za krivično delo davanja i primanja mita najduže na tri meseca, a da se samo iz važnih razloga ove mere mogu produžiti za još tri meseca i da iste mere izvršavaju organi unutrašnjih poslova. Odluka nadležnog istražnog sudije za provođenje mere prisluškivanja tužioca nije izvršena od strane organa unutrašnjih poslova koji su bili nadležni za njeno sprovođenje, već protivno navedenoj odredbi ZKP dat je nalog da iste mere sprovedu službena lica Bezbednosno informativne agencije. Trajanje mere prisluškivanja tužioca od nenadležnog organa u periodu dužem od tri meseca predstavlja povredu prava na poštovanje privatnog i porodičnog života iz odredbe člana 8. Konvencije.

ciana 8. konvencije.

Iz izloženog neosnovan je razlog revizije tužene da je pogrešnom primenom materijalnog prava tužiocu dosuđena naknada štete na ime pravičnog zadovoljenja, a zbog povrede prava na poštovanje privatnog i porodičnog života i prava na pokretanje postupka za hitno ispitivanje zakonitosti lišavanja slobode.

Osnovano se revizijom tuženog pobija presuda zbog pogrešne primene materijalnog prava u odnosu na visini dosuđene naknade štete u iznosu od 500.000,00 dinara zbog povrede prava na poštovanje privatnog i porodičnog života. Ceneći sve okolnosti pod kojima su učinjene povrede, a o kojim okolnostima su dati razlozi u prvostepenoj i pobijanoj presudi, Vrhovni sud nalazi da iznosi od 300.000,00 i 100.000,00 dinara predstavljaju naknadu na ime pravičnog zadovoljenja tužioca.

Navod tužioca o pogrešnoj primeni materijalnog prava u delu kojim je odbijen zahtev za naknadu na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava na delotvoran pravni lek, nije osnovan. Ovo s toga što su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da je tužiocu bilo uskraćeno korišćenje jedinog pravnog sredstva koje postoji u fazi predkrivičnog postupka - sredstva za ispitivanje zakonitosti odluke o lišenju slobode od strane suda, a druga pravna sredstva protiv odluke o zadržavanju nisu propisana ni unutrašnjim pravom niti Evropskom konvencijom. Kako se radi o uskraćivanju korišćenja pravnog sredstva, to delotvornost uskraćenog korišćenja pravnog sredstva ne može da bude predmet povrede, pa je naknada, koju tužilac traži zbog povrede prava na delotvoran pravni lek, obuhvaćena dosuđenom naknadom štete zbog povrede člana 5. stav 4. Konvencije. Navodi revizije da je tužbeni zahtev trebalo usvojiti u iznosu od po 10.000.000,00 dinara za svaku učinjenu povredu prava, ne mogu se prihvatiti. Povreda prava propisanih Konvencijom daju pravo oštećenom na novčanu naknadu koja predstavlja pravično zadovoljenje, pa tako dosuđena novčana naknada predstavlja naknadu nematerijalne štete. Prilikom odlučivanja o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud vodi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom, propisano odredbom člana 200. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

Kako se revizijama stranaka ponavljaju žalbeni navodi o kojima su dati razlozi pobijanom presudom, to Vrhovni sud prihvatajući razloge drugostepenog suda, ne daje detaljno obrazloženje za izložene navode revizija koji nisu od uticaja na pravilnost pobijane odluke.

S obzirom na izloženo, Vrhovni sud je primenom odredbe člana 407. stav 2. i člana 405. ZPP, odlučio kao u stavu jedan i dva izreke presude, a na osnovu člana 404. u vezi člana 412. stav 1. i 5. ZPP, odlučeno je kao u stavu tri izreke presude.

Predsednik veća-sudija

Vladimir Tamaš, s.r.

Za tačnost otpavka

Upravitelj pisarnice

Mirjana Vojvodić

RR